European Strategy Update

Hiukkasfysiikkaa Suomessa

Fysiikan tutkimuslaitos (Helsinki Institute of Physics, HIP) tekee fysiikan perustutkimusta ja soveltavaa tutkimusta, hiukkaskiihdytinkeskuksiin liittyvää soveltavaa teknologista kehitystyötä sekä osallistuu fysiikan alan tutkijakoulutukseen.

Vuonna 1996 perustetun Fysiikan tutkimuslaitoksen tehtävä on Suomen Cern-toiminnasta huolehtiminen kansallisen strategian mukaan.

Fysiikan tutkimuslaitos on Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston, Jyväskylän yliopiston, Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston yhteinen tutkimuslaitos.

Suomi liittyi Euroopan ydintutkimusjärjestö Cernin jäsenmaaksi vuonna 1991.

LHC-törmäyttimen kokeet

- CMS
- ALICE
- TOTEM

Suurteholaskenta

- Grid

Ydinfysiikka

- ISOLDE

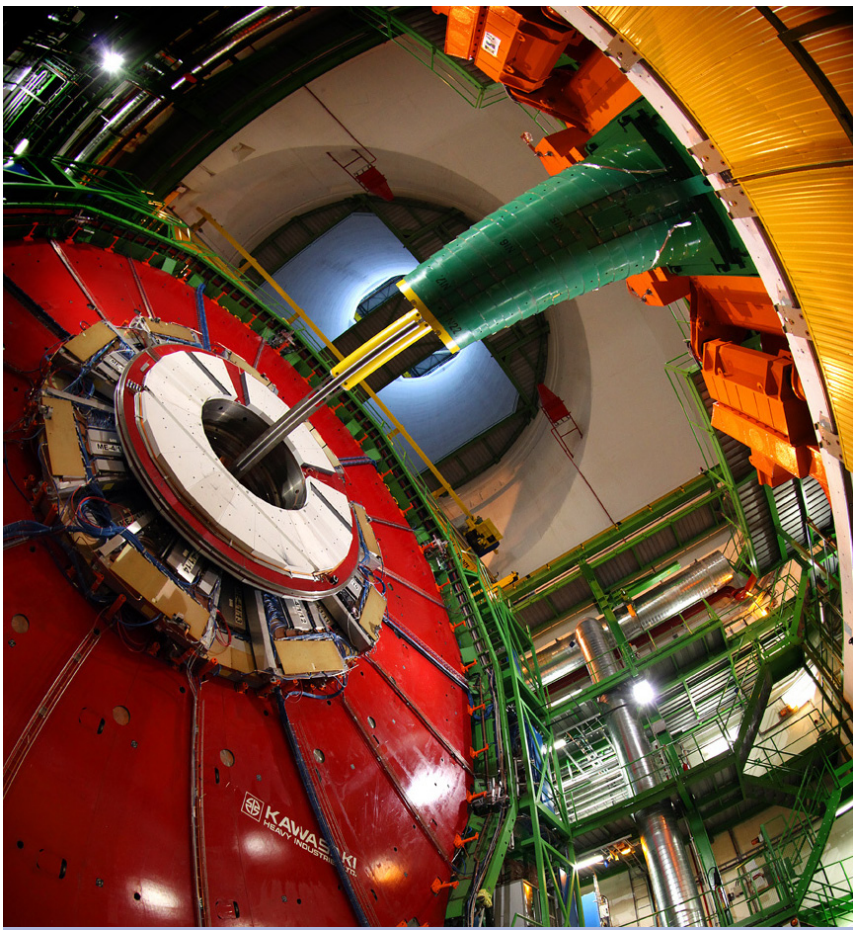

CMS

Alkeishiukkasfysiikan tutkimus

Suomalaiset tutkijat osallistuvat Cernissä moniin alkeishiukkasfysiikan ja suurenergiafysiikan hankkeisiin. Suurin panostus on osallistumisessa CMS-kollaboraation työhön (Compact Muon Solenoid). Siinä osallistutaan fysiikan analyysiin, kehitetään tarvittavaa ohjelmistoa ja osallistutaan CMS-koeaseman sisimmän osan, pii-ilmaisinjäljestimen päivityksen suunnitteluun, prototyyppiosien testaamiseen sekä laitteen rakentamiseen.

HIP osallistuu myös LHC-törmäyttimellä toimivan raskasionitörmäyksiä ja kvarkki-gluoni plasmaa tutkivan ALICE-ilmaisimen tutkimustyöhön sekä sen pii-ilmaisinjäljestimen kehitys- ja rakennustyöhön.

TOTEM on kolmas Cern-koe, jossa HIP on mukana. Siinä tutkitaan LHC-törmäyttimellä etusuuntafysiikkaa yhteistyössä Helsingin yliopiston ryhmän kanssa.

LHC-kokeisiin liittyvä vaativa tieteellinen laskenta tehdään Grid-laskentajärjestelmän avulla. Suomen panos yhteispohjoismaiseen Tier-1-keskukseen toteutetaan HIPin ja Tieteellisen laskennan kansallisen keskuksen (CSC) yhteistyönä.

HIP osallistuu myös tutkimustyöhön yhdessä Jyväskylän yliopiston tutkijoiden kanssa ISOLDE-laitteistolla, jossa tutkimusaiheena on ydinfysiikka.

Tulevaisuuden globaalit haasteet

Fysiikan tutkimuslaitos on mukana tulevaisuuden kiihdyttimiin liittyvässä CLIC-hankkeessa (Compact LInear Collider). Kyseessä on seuraavan polven elektroni-positroni-törmäytin.

HIP on myös liittynyt Cernissä suoritettavaan ympäristötieteeseen kuuluvaan CLOUD-kokeeseen. Se selvittää kosmisen säteilyn vaikutusta ilmaston lämpenemiseen. Kokeessa ohjataan Cernin kiihdyttimestä hiukkassuihku sumukammioon, jotta voidaan selvittää ionisaation vaikutusta pilvissä.

Koulutusyhteistyö ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Fysiikan tutkimuslaitoksen tehtäviin kuuluu tutkintokoulutuksen tukeminen ja harjoittelu-jaksojen järjestäminen Cernissä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille. Tutkimushankkeiden yhteydessä valmistuu vuosittain useita väitöskirjoja ja diplomitöitä sekä pro gradu -tutkielmia.

HIP järjestää vuosittain kaksi täydennyskoulutusjaksoa suomalaisille aineenopettajille Cernissä ja noin 20 suomalaisten lukiolaisten leirikoulua. Vuosina 2001-2012 on Cernissä vieraillut yli 3000 suomalaista lukiolaista.